

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

ХОМЕНКО ІННИ ОЛЕКСАНДРІВНИ

на дисертаційну роботу **Печончика Тараса Іларіоновича** на тему:

**«Організаційно-економічний механізм залучення
додаткових джерел фінансування підприємств дорожнього
господарства»,**

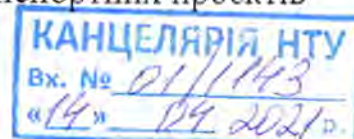
яка представлена до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук

за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертації.

Взагалі окрім коштів Державного дорожнього фонду (ДДФ), фінансування дорожнього господарства відбувається за рахунок кредитних коштів та коштів інвесторів, які залучаються через механізм державно-приватного партнерства (ДПП). Саме ДПП допомагає зменшити видатки з ДДФ на фінансування транспортної інфраструктури, проте механізм ДПП доцільно застосовувати лише на окремих об'єктах, параметри яких відповідають певним вимогам (висока інтенсивність дорожнього руху, наявність альтернативних маршрутів тощо). А тому основним джерелом фінансування дорожнього господарства залишається ДДФ, який в Україні був створений лише в 2018 році, тому важливо дослідити механізм його формування, основні джерела надходження та запропонувати новий механізм їх залучення для забезпечення нормативної потреби у фінансуванні підприємств дорожнього господарства.

В цілому транспортна інфраструктура постійно зазнає змін та вдосконалюється. Модернізація, оновлення та реалізація транспортних проєктів

потребують значних державних капіталовкладень, тому для збільшення надходжень до ДДФ необхідно запропонувати нову структуру джерел фінансування потреб дорожнього господарства. Реформування дорожньої галузі України не можливе без удосконалення механізму фінансування дорожнього господарства та адаптації його до ринкових умов господарювання. На сучасному етапі стан дорожньої мережі не відповідає потребам економіки та потребує значного збільшення обсягів фінансування дорожніх робіт.

Отже, актуальність питань, пов'язаних із проблематикою залучення додаткових джерел фінансування дорожнього господарства (ДГ), вивчення позитивного зарубіжного досвіду та його адаптації до реалій вітчизняної практики обумовили вибір теми дисертаційного дослідження та її теоретичне і практичне значення. Таким чином, дисертаційна робота Печончика Т.І. присвячена вирішенню важливої наукової задачі – узагальнення теоретичних положень, обґрунтування та розробка методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму залучення додаткових джерел фінансування підприємств ДГ.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт кафедри фінансів, обліку і аудиту Національного транспортного університету за темами: «Фінансове та обліково-аналітичне забезпечення розвитку підприємств автотранспорту та дорожнього господарства» (номер державної реєстрації 0116U007238), а також науково-дослідних робіт ДП «ДерждорНДІ» за темами: «Провести наукове дослідження щодо соціально-економічних та фінансових аспектів реалізації заходів з реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування» (номер державної реєстрації 0116U007483); «Провести наукове дослідження щодо пошуку додаткових джерел фінансування дорожнього господарства в умовах збільшення частки автомобілів з електричними і гібридними силовими установками» (номер державної реєстрації 0118U000762); «Провести наукове

дослідження щодо запровадження системи збору плати за проїзд з вантажних транспортних засобів та оцінити її вплив на соціально-економічний розвиток держави» (номер державної реєстрації 0116U007485); «Виконати аналіз та розробити методику оцінки ефективності реалізації державних цільових програм розвитку автомобільних доріг загального користування» (номер державної реєстрації 0117U001930); «Виконати наукове обґрунтування доцільності впровадження системи збору плати з великовагових транспортних засобів для відшкодування шкоди, завданої автомобільним дорогам загального користування» (номер державної реєстрації 0112U004901). Під час виконання цих тем автором обґрунтовано доцільність впровадження плати з великовантажних транспортних засобів за проїзд автомобільними дорогами загального користування, сформовано концептуальні засади реформування організаційно-функціональної системи фінансування підприємств дорожнього господарства, розроблено порядок розрахунку розміру плати за проїзд з транспортних засобів з альтернативними до двигунів внутрішнього згоряння силовими установками, визначено соціально-економічні показники ефективності запровадження цільових зборів з окремих категорій транспортних засобів, удосконалено методичні основи оцінювання ефективності реалізації державних цільових програм розвитку автомобільних доріг загального користування за інтегральним показником, сформовано основні аспекти визначення розміру плати за проїзд з великовантажних транспортних засобів та проведено оцінку соціально-економічного ефекту від запровадження такої плати.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та результатів дисертації.

Представлена робота є цілісним, самостійним дослідженням. Аналіз змісту роботи дає підстави стверджувати, що сформульовану автором мету дослідження досягнуто, завдання в цілому вирішені, а результати дослідження характеризуються науковою новизною, що підтверджується одержанням

відповідних теоретичних та методичних положень та розробкою практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму залучення додаткових джерел фінансування підприємств дорожнього господарства.

Дисертантом проаналізовано значну кількість інформаційних джерел (188 найменувань), в тому числі чинні законодавчі та інші нормативно-правові документи, Укази Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, інструктивні та методичні документи Державного агентства автомобільних доріг України, звітність окремих підприємств ДГ, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, дисертаційні дослідження, наукові монографії, статті, доповіді провідних фахівців на наукових і науково-практичних конференціях з питань залучення додаткових джерел фінансування підприємств ДГ.

Обґрунтованість отриманих наукових результатів, висновків і рекомендацій забезпечується використанням теоретичного узагальнення і порівняння, системного підходу (для формування організаційно-економічного забезпечення фінансування ДГ); системно-логічного підходу (для дослідження основних проблем фінансування підприємств ДГ); статистичного збору та обробки даних (для аналізу системи фінансування ДГ України); експертно-аналітичний (для формування нових підходів до визначення розміру плати за проїзд); формалізації (для встановлення порядку розподілу фінансування між дорожніми підприємствами з урахуванням показників співфінансування); економіко-математичний (для удосконалення порядку розподілу фінансових ресурсів на розвиток автомобільних доріг); абстрактно-логічний підхід (для формулювання висновків), графічний (для наочної ілюстрації у дисертаційній роботі досліджуваних явищ, процесів, закономірностей).

У дисертаційній роботі Печончика Тараса Іларіоновича сформульовано та обґрунтовано ряд положень, висновків і пропозицій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість. Значимими

результатами дослідження, які отримані здобувачем особисто і мають наукову новизну є:

1. Розкрито сутність дефініцій «механізм», «фінансові ресурси» та запропонований авторський підхід до подальшого розвитку поняття «дорожнє господарство», в якому врахована можливість застосування організаційно-економічних інструментів впливу на виробничо-господарські плани дорожнього господарства іншими суб'єктами господарювання, які не входять до цього комплексу, але зацікавлені в розвитку дорожньої мережі окремих територій (с. 41-54).

2. Розглянуто світовий досвід управління дорожнім господарством та його фінансування. Проаналізовано обсяги та джерела фінансування у дорожню галузь, що зумовлено різними функціями, що покладаються на міністерства та відомства, які в тій чи іншій мірі відповідають за транспорт (с.54-78).

3. Запропоновано організаційно-економічний механізм залучення додаткових джерел фінансування підприємств дорожнього господарства, основою якого є створення. Агентства з фінансування будівництва автомобільних доріг для забезпечення належного функціонування усіх його елементів. Результатом функціонування якого є здатність забезпечити ефективність не тільки залучення додаткових джерел фінансування, а і розподілу фінансових ресурсів в дорожньому господарстві в умовах поглиблення процесів децентралізації державного управління та стрімкого розвитку цифрових технологій (с. 122-132, 149-163).

4. Удосконалено порядок розподілу фінансових ресурсів між підприємствами дорожнього господарства в умовах децентралізації шляхом запровадження інструментарію взаємодії між центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо залучення співфінансування на розвиток автомобільних доріг державного значення (с.133-142).

5. Розроблений науково-методичний підхід щодо оцінки ефективності інвестицій в розвиток дорожньої інфраструктури в умовах фінансової

децентралізації регіонів України і окремих територіальних громад з урахування залучення коштів з місцевих бюджетів до реалізації об'єктів будівництва автомобільних доріг загального користування державного значення України. Введено підвищуючий коефіцієнт співфінансування до розрахункового показника економічної ефективності інвестицій в автомобільні дороги державного значення, що дозволить підвищити транспортно-експлуатаційний стан автомобільних доріг з урахуванням соціально-економічних потреб регіонів та держави в цілому (с. 143-148).

б. Досліджено науково-методичні засади визначення розміру плати за проїзд по автомобільним дорогам загального користування для транспортних засобів з альтернативними до двигунів внутрішнього згорання силовими установками та для великовантажних транспортних засобів. Їх застосування дає можливість встановити диференційований економічно обґрунтований розмір плати за проїзд, при визначенні якого застосовується принцип «соціальної справедливості». Цей принцип передбачає, що платять всі власники і користувачі транспортних засобів, але кожен з них платить в обґрунтованому для його типу транспортного засобу розмірі, на відміну від існуючого порядку, коли всі платять, в основному, через оподаткування палива (с. 163-191).

4. Оцінка змісту дисертації та її завершеності

Дисертаційна робота викладена діловою українською мовою на 162 сторінках друкованого тексту, містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки. Роботі притаманні цілісність, розділи логічно пов'язані між собою, висновки достатньо аргументовані. Елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам. Структура дисертаційної роботи відображає логічність проведеного дослідження та специфіку наукового аналізу проблеми, про що свідчить послідовність викладу матеріалу. У тексті роботи містяться аналітичні таблиці та рисунки, що свідчить про вміння автора опрацьовувати матеріал.

5. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертації опубліковано автором у 16 наукових працях, з них 1 монографія у співавторстві, 10 статей (в т.ч. 3 – у наукових фахових виданнях України, 1 – в електронному фаховому виданні України, 1 – у міжнародному виданні (Scopus), 5 – в інших науково-періодичних виданнях), з яких 3 одноосібного характеру; 5 публікацій апробаційного характеру, загальним обсягом 6,8 д.а., з яких 5,5 д.а. належать особисто автору. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук відповідно до вимог.

6. Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого Печончиком Т. І. дисертаційного дослідження. Наголосимо, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

7. Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення дисертаційної роботи доведено до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій, які спрямовані на вирішення актуальних проблем шляхом формування організаційно-економічного механізму залучення додаткових джерел фінансування підприємств ДГ.

Результати досліджень, які мають прикладний характер, впроваджені Державним агентством автомобільних доріг при формуванні пропозицій щодо реформування системи фінансування ДГ та при оцінюванні ефективності

завдань і заходів Державної цільової економічної програми розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення на 2018-2022 роки виконання (довідка про впровадження № 6.3-4-145 від 30.12.2020 р.); Службою автомобільних доріг в Івано-Франківській області при організації процесу залучення додаткового співфінансування розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення з місцевих бюджетів (довідка про впровадження № 03-25/2088 від 15.12.2020р.); ТОВ «ДС ПРОМ ГРУП» при розрахунку розміру плати за проїзд по автомобільних дорогах загального користування з великовантажних транспортних засобів для встановлення можливих витрат, які понесе підприємство за їх використання (довідка про впровадження № 17-2/1220 від 17.12.2020 р.).

8. Дискусійні питання, недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

Відзначаючи ґрунтовність дослідження, авторський підхід до вирішення поставленого наукового завдання, за окремими положеннями, висновками та рекомендаціями слід зробити наступні зауваження, які потребують додаткової аргументації:

8.1. Економічна категорія «дорожнє господарство» потребує додаткового розгляду в контексті розвитку соціально-економічних зв'язків між суб'єктами дорожнього господарства.

8.2. Відсутня статистика щодо транзитних потоків, що перевозяться територією України, але потрібно було б це врахувати, адже плата за проїзд від транзитних перевезень, враховуючи геополітичне положення України буде суттєвою.

8.3. При розробці прогнозів рівня надходжень та потреби у фінансуванні ДДФ на період 2018-2028 років (рис. 2.9., с.117) та рівня надходжень та видатків ДДФ до 2028 р. (табл. 2.6, с.118) не зазначено використані методи прогнозування та якісні оцінки отриманих розрахунків.

8.4. Не вивчені ризики залучення додаткових джерел фінансування підприємств ДГ, що знижує ефективність реалізації запропонованих заходів.

8.5. На рис. 3.3 с. 161 варто б додати зовнішні фактори, що впливають на організаційно-економічний механізм залучення додаткових джерел фінансування підприємств дорожнього господарства.

8.6. При розрахунку плати за проїзд не врахована якість послуг, що будуть надаватись споживачу та не оцінений споживчий попит на послуги проїзду по платним дорогам.

Проте, зазначені дискусійні положення істотно не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження та не знижують рівня отриманих у роботі наукових і практичних результатів.

9. Загальний висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

На основі проведеної експертизи дисертації, автореферату та публікацій можна зробити висновок, що дисертація Печончика Тараса Іларіоновича є самостійно виконаною завершеною науковою роботою, спрямованою на вирішення важливого наукового завдання щодо формування та ефективного функціонування організаційно-економічного механізму залучення додаткових джерел фінансування підприємств ДГ. Аналіз представленої дисертаційної роботи свідчить, що вона повністю відповідає вимогам, що висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами і доповненнями). Зміст автореферату та наукових публікацій автора відповідає основним положенням дисертаційного дослідження. Робота виконана на високому науковому та практичному рівні, містить теоретико-методологічну та прикладну цінність, а також значну наукову новизну, що дає змогу зробити висновок, що дисертаційна робота

«Організаційно-економічний механізм залучення додаткових джерел фінансування підприємств дорожнього господарства» повністю відповідає необхідним вимогам до кандидатських дисертацій, зокрема пп. 9, 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор Печончик Тарас Іларіонович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри теоретичної
та прикладної економіки
Національного університету
«Чернігівська політехніка»

I.O. Хоменко

Підпис доктора економічних наук,
професора Хоменко І.О.

ЗАСВІДЧУЮ

Проректор з наукової роботи,
Національного університету

«Чернігівська політехніка»

доктор економічних наук, професор,
заслужений економіст України

В.Г. Маргасова